

## A kakaspörkölt

Egy emberélet alatt mondjuk legalább négyszer, legalább négyszer eljön az a pillanat, vagy éppen óra, a szerencsétlenebbeknél nap vagy hét, amikor azt érzi az ember, hogy innentől más lesz, innentől legalább annyira, hogy más íze lesz a jól megszokott vasárnapi ebédnek. De általában ez nem a vasárnapi ebédéről szól és a nyugodtabbak ezt úgy mondják, ilyen az élet, akik meg reménykedni is szeretnek, azok meg rávágják, hogy ez a sors, vagy éppen az Úristen, a lényegen aztán nem változtat semmit, innentől aztán tényleg minden egészen más lesz.

A nyolcvanas évek végén, aztán egy ország életében is eljött legalább egy századon belül a negyedik<sup>4</sup>, de ki tudja, talán számolni sem lehetett már, az viszont biztos, hogy ez komoly volt, legalább annyira, ahogy a sors, vagy az Úristen. Három férfi mondott beszédet, egy fiatal, kettő idősebb, de mindhármuk szakállas, mindhármuk annyira, hogy hihető legyen az egész, és ne csak ők higgyék el, hogy itt most eljött a pillanat, hogy innentől más lesz, innentől legalább annyira, ahogy a vasárnapi ebéd.

Ezen a tavaszon, amikor a három szakállas a hősöknek a terén megcsinálta a negyediket, kicsit délebbre történt valami ehhez hasonló. István, aki két falu között ingázott már vagy legalább három éve, mint körzeti orvos, és barátja, Imre, aki inkább a pénzzel foglalkozott többet, úgy döntöttek ezen a tavaszi szerdán, hogy megünneplik, hogy Istvánnak fia született, az első, és csinálnak egy kakaspörköltet.

Reggel kimentek a piacra, és annál az öregasszonynál vették meg az egész kakast, akinek az egész piacon a legjobban tört a háta.

– Mihez kell a jószág, ha szabad megkérdeznem? – kérdezte az öregasszony, akinek tényleg annyira tört a háta, mint a pódiumhoz vezető lépcsőnek, amin a három szakállas a hősöknek a terén elindult beszédet mondani.

– Pörköltet csinálunk belőle, pár napja született a fiam, tudja, ünneplünk, tudja, innentől majd minden más lesz – válaszolta István azzal a gyermekteg mosollyal az arcán, ami igazán nem erőltetett, hiszen annyira volt ő öreg, mint a három szakállas közül a legfiatalabb.

– Hát akkor gratulálok, ünnepeljenek, nagy munka lesz, minden jót kívánok – mondta az öregasszony, és a rádiójához sietett, hogy meghallgassa az aznapit.

Beszerezve kakast, zöldséget, István és jó barátja, nem mellesleg munkatársa, ugyanis volt egy közös üzletük, ami nem kis mennyiségben hozta a pénzt a házhoz, elindultak elkészíteni a kakast, amit nem kis hadjárat útján szereztek be.

Miután felértek a lakásba, megkezdték a készülődést. Előszedtek bárd méretű késeket, nejlonzatyrot, újságpapírt, gumikesztyűt. István a gyermekteg mosollyal az arcán, ami aztán igazán nem volt erőltetett, úgy döntött, hogy ő lesz majd a hóhér. Persze, minden rendben is lett volna ezzel, ha a szerencsétlen kakas, aki szintén érezte aznap, hogy innentől aztán tényleg más lesz, nem szökött volna ki István kezéből, és nem kezdett volna el ugrálni, és csapkodni a lakásban, teleszórva tollal a finom orosz gyártmányú kárpitot. A küzdelemnek végül Imre vetett véget, rávette magát a kakasra és egy könyörtelen, hideg mozdulattal belehasított egy olyan

bárdméretű késsel a tarkójába és áttörte a csigolyák védőfalát. A fekete színű vér meg úgy folyt végig a konyhaasztalon és az orosz kárpiton, mint a három szakállas lábánál a folyó, amit Dunának hívnak.

Ezután már csak a nagya volt hátra. Kopasztás. Talán a kakasvásárlásnak az egyetlen hátulütője. Persze, aki olyan jó magyarosat akar, és ugye István és barátja, Imre ilyet akartak, azok megsegítik a folyamatot egy üveg barackkal, vagy körtével, legalább. Így történt ezen a tavaszi délelőttön is, amikor a három szakállas eldöntötte, hogy ők aztán elhiszik, hogy innentől minden más lesz, legalább annyira, ahogy a vasárnapi ebéd.

Amikor aztán a nap átfordult a másik oldalára, amikor István és Imre éppen a közepénél jártak, megmozdult a telefon és csörgött, mintha tényleg fontos volna.

– Halló, itt...

– Szia, István, itt a könyvelők, Ilona – mondta a nő a vonal másik végén, akinek a hangja egészen olyan volt, mintha átment volna a gégején egy konzervdoboz széle.

– Szia, Ilona, mondjad – mondta István a gyermekteg mosollyal az arcán, ami inkább görbült a pálinkától, mint attól, hogy ő maximum annyira, mint a legfiatalabb szakállas a hősöknek a terén.

– Igazából nem telefontéma, jó lenne még ma találkozni, valami nem stimmel a könyveléssel – mondta a nő.

– Figyelj csak, majd rád csörgök kicsit később, de szerintem holnap reggel jó lesz nekem – mondta István.

– Rendben, akkor holnap, szia – tette le a telefont a nő.

Ez a telefonos kitérő még annyira sem állította meg Istvánékat, hogy a gramofonból szóló ügyemijóbarátokvagyunkat valaki lekapcsolja. Aztán, amikor már úgy nézett ki a konyhaasztal, mint a tavaszi lomtanáltás után a sugárutak szélei, a lakás ajtaján István felesége, Hajnalka lépett be, kezében az ünnepelttel, a csak pár napos Dáviddal.

Letette az ünnepeltet, szembe a konyhaasztallal, aki úgy örült a hangulatnak, meg az ügyemijóbarátokvagyunknak, hogy a nevetését, még az a bárdméretű kés látványa sem tudta megállítani. Hajnalka meg beállt segíteni a két hősnek, akik áttörték a csigolyák alkotta védőfalat és már a kopasztás végénél jártak. Pontosabban kért ő is egy féldecit.

Aztán eltelt a délután is, a nap már a végét járta, úgy kúszott végig a horizonton, mint az a szegény kakas, amikor a fekete vér úgy folyt a nyakából, mint a három szakállas lábánál a folyó, amit Dunának hívnak. A kakaspörkölt főzése meg valahol a harmadik üveg kibontása közben abbamaradt. A félbevágott testből ott csöpögött a vér egy tálba, amit még István és Imre együtt vettek úgy jó pár éve, amikor elkezdtek építeni a vállalkozásukat. Az ünnepelt meg szemben a konyhával a bölcsőjében várta, hogy a pörköltnek a szaga elérjen az orráig, mint az első, ami ételből jön.

A legvégére, amikor már a három szakállas is befejezte a hősöknek a terén, és a pódiumhoz vezető lépcsőn lesiettek egyeztetni, Istvánék nekiláttak elkészíteni azt a fránya kakast, amit attól a szegény öregasszonytól vettek még reggel, akinek az egész piacon a legjobban tört a háta.

Az este végére, elfogyott a harmadik is, a kakaspörkölt meg ott gőzölgött a fazékban, amittől az ünnepelt rögtön felébredt és legalább akkora nevetésbe fakadt ki, mint amikor megérkezett. István, Imre és Hajnalka emelték poharukat, aztán meg kiéhezve nekiláttak a kemény munkával elkészített ételnek.

Másnapra aztán csak a toll, a vér meg a szag maradt az egézből, az égből meg úgy zuhogott az eső mindent elmosva, mintha valami tényleg véget ért volna, és innentől tényleg minden más lesz.

A lakás ajtaján aztán kopogott valaki. István nagy nehezen a gyermeteg mosolyal az arcán kikelt az ágyából, ajtóhoz sietett, majd kinyitotta.

– Szia, Ilona.

– Szia, István – mondta a nő, akinek a hangja tényleg olyan volt, mintha végig mentek volna egy konzervdoboz szélével a gégéjén.

– Gyere csak be – mondta István, törölgetve szemét, amit aztán az éjszaka után volt miért.

Leültek az asztalhoz, és a nő egyből a közepébe vágott.

– Figyelj, tudom, hogy nem jó ilyet hallani, de az a gyanúm, hogy Imre téged legalább fél éve átver.

– Ezt, hogy érted? – kérdezte István.

– Úgy, hogy nem kis pénz hiányzik a bevételből, és mivel te nem tetted el, így csak Imre lehetett – sópánkodott a nő.

– Rákérdezek majd – mondta István, és a gyermeteg mosolya az arcán egyre inkább eltűnni látszott.

Miután kikísérte Ilonát, a telefonhoz kapott és tárcsázta Imre számát.

– Igen?

– Szia, én vagyok az.

– Szia.

– Találkoznunk kell.

– Most?

– Még ma, szia – tette le dühösen a telefont.

– Rendben.

Aztán ahogy a telefonkagyló elhagyta a tenyerét egészen más íze lett mindennek.

Egy emberélet alatt mondjuk legalább négyszer, legalább négyszer eljön az a pillanat, vagy éppen óra, a szerencsétlenebbeknél nap vagy hét, amikor az ember azt érzi, hogy innentől más lesz, innentől minimum annyira, hogy más íze lesz a jól megszokott vasárnapi ebédnek. De általában ez nem a vasárnapi ebédre szól és a nyugodtabbak ezt úgy mondják, ilyen az élet, akik meg reménykedni is szeretnek, azok meg rá vágják, hogy ez a sors, vagy éppen az Úristen, a lényegen aztán nem változtat semmit, innentől aztán tényleg minden egészen más lesz.

Ez volt az egyik István életében, ez volt az egyik olyan pillanat, amikor azt érezte, hogy innentől aztán tényleg minden más lesz. A fülében meg egyre csak az ügyemijóbarátokvagyunk szólt, a háttérben az ünnepelt sírása, aki szintén érezte ezt, a rádióban meg egy ország, pontosabban a három férfi ismétlése, egy fiatal, kettő idősebb, de mindhármuk szakállas, mindhármuk annyira, hogy hihető legyen az egész, és ne csak ők higgyék el, hogy itt most eljött a pillanat, hogy innentől más lesz.

Az égből meg úgy hullottak a tavaszi könnyek, mint a kakas nyakából a fekete vér, ami tönkretette az orosz kárpitot.

\* **Megjegyzés:** 1989. március 15-én több tízezres tüntetés volt *Budapesten*, a Hősök terén. Beszédet mondott *Kis János, Orbán Viktor és Tamás Gáspár Miklós*. Ez volt a magyar rendszerváltás első nagyobb megmozdulása.

## A vízen kullogó

Van ez a falu pár kilométerre a román határtól, az egyik oldalról megy a rohadt szőrös talpúzás, a másiktól meg a fasisztázás és így megy ez ezerkilencszázhusz óta. Lehet, hogy előtte is divat volt, de akkor nem érdekelt senkit, azóta annál inkább, mert nehogy már ezek a jöttmentek, akik ellopták a jó magyar földet, meg mert nehogy már ezek a senkiháziak, akiknek még a zsidóval is csak a bajuk van.

Szóval van ez a falu, ahol úgy jó tíz évet élt az én nagyapám. Akinek az apja egy szegény székely gyerek volt, akinek úgy kellett befejeznie az orvost egy Németországból bevándorolt családnak a támogatásával a háború után, a napfény városában, mert a kolozsvárit akkor már át kellett tenni, szóval úgy kellett befejeznie, hogy végül ebbe a szegény székely gyerekebe szeretett bele ennek a Németországból bevándorolt családnak a legfiatalabb hölgytagja, aki nevezetesen nagyapám anyja lett. Végül meg úgy kerültek ebbe az istenháta mögötti faluba, ami pár kilométerre van csak a román határtól, ahol az egyik oldalról megy a szőrös talpúzás, a másiktól meg a rohadt fasisztázás, hogy ezt a szegény székely gyereket, aki nagyapámnak volt az apja, tizenhatban elfogták és elvitték Szibériába, ahonnan úgy kellett elszöknie, mintha minden mindegy volna. Előtte meg elkezdte az egyetemet Kolozsváron, utána meg úgy kellett ennek a német családnak a támogatásából befejeznie a napfény városában, hogy végül egybe keltek. A szakvizsga után meg ebben a világvégénél is távolabb fekvő faluban kapott állást, ami pár kilométerre van csak az istenhátamögöttől, ahova talán még a turista is csak azért jön, hogy megnézze, hogy hol is van az az óperenciántúl.

Tehát így éltek a harmincas évektől a háború végéig ebben a világvégi faluban, ameddig az apját el nem vitte az orosz levegő, ami beleférköszött a tüdejébe, és átfúrta a szöveteket, mint valami rovar az érett zöld almát. Nagyapám meg nem volt több tíznél, amikor kitört a háború, de ez negyvennégyig egészen úgy látszott, hogy nem is érdekel igazán senkit, legfeljebb csak meglepődtek, hogy a szomszédok, akik itt laknak pár kilométerre, és pár éve még büszkén ütötték a mellük, hogy ti bezzeg fasiszták, hirtelen azok lettek, hirtelen ezek a jöttmentek, akik elvitték a jó magyar földet, beálltak a nációk közé.

Legfeljebb a falu központjában álló Aranyfa kocsmá cigányai kezdtek el félni, hogy innentől más vár majd rájuk, ezt meg azt hallottak, meg hogy többen mondták is, hogy ők tényleg félhetnek, meg amúgy is jobb lesz, ha jönnek ezek a tankok, mert van belőlük elég és csak elszívják a jó magyar levegőt. De úgy istenigazából őket se rázta meg, hogy a szomszédok hirtelen nációk lettek, és hogy ezek a nációk nem szeretik a maguk fajtákat, inkább kikérték az aznap estit, és tovább ittak.

Nagyapámék se igazán foglalkoztak vele, hogy itt, az isten háta mögött, ahova még a kutya se, nem hogy a náci tankok betegyék a lábukat, bármilyen indulat megrendítse a nyugalmat. Az mindenesetre igaz, hogy negyvennégyben legalább annyira, hogy egy zsidó házaspárt bújttattak a pincében.

Nagyapám meg mindig kijárt a folyóhoz, ami inkább emlékeztetett egy széles pocsolyára, csak néha úszott benne egy döglött ló is, aminek olyan szaga volt, mint a legrosszabb káposztafőzelékeknek, de őt ez tízévesen maximum annyira, hogy addig, amíg elúszott ez az állat, rápattintotta az orrára a teregetéshez használt

facsipeszt, maximum öt is, mint a legtöbb helybelit ennyire zavarta ez az állatbűz. De legalább ott lehetett pihenni, meg ott volt nyugalom.

A házuk meg ott állt a templom és az Aranyfa kocsmá mellett, már csak azért is, mert ha valakinek baja esik, akkor gyorsan, még időben, nehogy a falu lakosainak költeniük kelljen bármilyen gyászmenetre, vagy halotti torra, még időben megmentsék az illetőt.

Ez főleg péntek-, szombat esténként okozott gondot a családi házban. A konyhasztalra kikerült a fehér lepedő, a tányérok mellé meg a különböző cernák, csipeszek, szikék, egyéb rettegett eszközök.

Ebben az egész pakolásban meg segítségükre volt egy, a szomszédfaluból jött, nő, egy bizonyos Teréz, akit mindenki csak Teréz néninek hívott, bár annyira volt ő néni, mint nagyapám iskolatársai.

Teréz néni egyszerű cselédlány volt, aki még időben talált férfit, aki mellett igazán nőnek érezhette magát, a férje meg a Bátori Jóska, egy asztalos cigány ember volt. Akinek azon kívül, hogy szerette a pálinkát, meg a vörösbort semmi bűne nem volt. Igaz, egyszer volt a rendőrségen is, de akkor is csak, mint szemtanú. Az öccsét késelték meg még a negyvenes évek legelején, amikor sehogy sem juthatott el ebbe a világvégi faluba a fasizmus, de a környékeliek mind azt mondták, hogy etnikai.

Szóval ez a Bátori Jóska szerette a pálinkát meg a vörösbort, meg szeretett hajnalig mulatni az Aranyfa kocsmában hétvégenként, ami ott állt a templomtól kétszáz méterre. Teréz néni meg megkapta férjül, aki mellett talán igazán nőnek is érezhette magát. Talán sikerült. Mindenesetre annyi biztos, hogy szült egy lányt, akit utána legalább annyira szeretett, mint nagyapámat meg a bátyját. Mert, hogy ő volt a pótnagymama, persze nagyapámat ez a nagymama dolog odáig érdekelte, hogy mit főz ma a Teréz néni.

Teréz néni a legjobban talán a vízen kött tésztát tudta csinálni, gyerek nyelven csak szimplán vízen kullogót. Ez amolyan édesség féle, ami onnan kapta a nevét, hogy a nagymama vízben dagasztja, és úgy úszik a vízen, mint az a döglött ló, ami miatt még a facsipeszt is rá kell pattintani az orrvégére, mert elviselhetetlen az állatbűz.

Ezt az édességet nagyapám talán még a Piroška nevű padtársánál is jobban szerette, és azért ez nagy szó, mert nem volt ám ő olyan szokásos tíz éves, ő az a szerelmes tíz éves volt, aki megtalálta élete szerelmét ilyen fiatalon, és ez a valaki pont a hentes cigányék legkisebb lánya volt.

Ebben a faluban, ami pár kilométerre van csak a román határtól, ahol folyik ez a folyó, ami inkább emlékeztet egy szélesebb pocsolyára, csak néha feltűnik benne egy döglött ló is, aminek olyan szaga van, mint a legrosszabb káposztafőzelékeknek és ez is csak nagyapámat zavarja, mert, ha kiviszi ezt a Piroškát, neki is csipeszt kell tűznie az orrára. Szóval igazából ebben a faluban nem érdekelt senkit, hogy pár kilométerre most ezek a szőrös talpúak valami keresztet tűztek a kabátjukra, és hogy elkezdték nem szeretni az ott élő cigányokat.

Negyvennégyben viszont történt valami, ami meg inkább érdekelte az ott lakókat, mint a szomszédok, akiknek most ez a faji dolog lett egy időre a hóbortjuk.

Bátori Jóska, aki elvégezte a legújabb mesterművét, amit éppen nagyapáméknak készített hálából, hogy munkát adnak az ő feleségének, becipelte a házba ezt az

újabb mesterművet, és elment meginni a magáét. Mert azon kívül, hogy szerette a pálinkát, meg a vörösbort, semmi bűne nem volt.

Ezen a kora őszi estén Bátor Jóska itta a magáét az Aranyfában, ami ott állt a templomtól két sarokra, majd megérkeztek a falu szélén élő cigányok, akik inkább szerették elvenni a másét, mint megdolgozni érte.

Bátor Jóska még pár héttel azelőtt, hogy elvégezte volna az újabb mesterművét, amit az én nagyapáméknak készített, elment meginni a magáét. Majd összeveszett ezekkel a faluszéliekkel, szó szót váltott, majd az Aranyfa előtt, ami kétsaroknyira van a templomtól, Bátor Jóska és a faluszéliek egyike összeverekedett. A csatát végül Bátor nyerte, viszont a faluszéliek egyike, aki megint csak magának kereste a bajt, három késszúrás áldozata lett. Ez nagyapám apján kívül, és a faluszélieken kívül senkit nem érdekelt, mert ezekkel a faluszéliekkel csak a baj volt.

A Bátor meg ott ült pár héttel később, itta a magáét, majd kirángatták az Aranyfából, és kétujnyi szögekkel lukakat vertek a hasába egy félbevágott csónakon keresztül és beledobták abba a széles pocsolyába, ami ott folyt keresztül a falun.

Reggelre a Bátor meg ott úszott a félbevágott csónakon, és ez sem érdekelt volna senkit, ha nagyapám nem arra viszi aznap délelőtt az ő Piroskáját, akinek hozott a Teréz néni féle vízben kullogóból egy adagra valót, és eltervezték, hogy kifekszenek a fűbe és beszélgetnek egy jót, mert ott nyugalom van és nem zavarja őket senki.

Nagyapám meg hozta magával a két csipeszt, amit úgy szedett le a kötélről, hogy be kellett vinnie a leakasztott ingeket a konyhába, az anyja meg hiába kiabált utána, mert ugye egy szerelmes tíz évvel nem lehet mit kezdeni.

De amikor ott ültek a parton, csak azt látták, hogy Bátor Jóska, aki tegnap még az új mesterművét cipelte a konyhába, ott úszik a folyó felszínén, ami inkább hasonlított egy szélesebb pocsolyára, csak néha egy döglött ló is feltűnt benne. Aznap délelőtt viszont ez a döglött ló Bátor Jóska volt, aki ott úszott a folyó felszínén, mint a Teréz néni készítette vízben kullogó.

De ezt nem tudta elúzni a teregető kötélről leakasztott csipesz sem, nagyapám úgy szaladt egészen hazáig, mintha egy farkaskutya üldözte volna. Mert féltette az ő Teréz nénijét, aki csinálta neki a vízben kullogót, amit még az ő Piroskájánál is jobban szeretett, féltette, hogy nehogy utána haljon az ő férjének, mert ki teszi ezek után őt nővé, ha nem a Bátor Jóska.

Negyvennégyben viszont történt valami, ami egyáltalán nem érdekelte a falu lakóit, maximum a nagyapáméknál bújtatott zsidó házaspárt.

Mégpedig az történt, hogy a szomszédoknak új hóbertjük támadt, leszedték azt a hülye keresztet a kabátjukról és egy csillagot tűztek rá. Nagyapám meg mindenközben szaladt az ő Teréz nénijéhez, hogy nehogy az ő férje után haljon, aki igazán nővé tette őt. Futott, mint akit farkaskutya üldöz, mert félt attól, hogy a Teréz néni majd elvágja a torkát, és akkor majd ki fogja neki készíteni a vízben kullogót, amit az ő Piroskájánál is jobban szeretett.

A falu lakói meg azt látták, hogy az őszi sárgaságban az orosz tankok megállnak ennek a falunak a határánál, ami pár kilométerre van az istenhátamögöttől, ahova talán még a turista is csak azért jön, hogy megnézze, hogy hol is van ez az óperenciántúl. Az orosz tankok meg úgy mentek Budapestig az őszi sárgaságban mintha minden mindegy volna.